

fremst eftir Th. M. Strøm, sum var fakligur undan-gongumaður og politiskur slóðari.

Hesa ásanann av tí týðningi, felagin á lívsleiðini hevur, vil eg nýta høvi til at vátta, hóast Sólvá ikki fær verið her fyrr enn seinna-partin. Politiskt arbeiðið kundi eg ikki røkt, var ikki fátan fyri tí í familjuni.

Tolsemi og toleransa

Annars mugu vit systkin sanna, at ein serligan eg-inleika átti pappa langt út yvir tað vanliga, nevnliga tolsemi.

Hann hevði altíð tol og átti eina toleransu, sum gekk longri, enn ein kundi vænta av vanliga kærligum foreldrum. Ja so nógv longri.

Ein ótrúligur vilji til at fata tað, sum bylgdist í okkum børnnum og roynd at stuðla, tá vit kendu mót-gang, og vilji til at liva við í okkara tiltøkum. Gekst ikki eftir vild, eggjaði hann til at leggja á aftur.

Eitt lítið privat dømi: Tit sum kendu eftirnølan Berg sum ein lítlan "Provo" - onkur sigur stóran - við longum hári, argandi framferð og víðgongdari uppfatan, minnst kanska, at hann keypti sær sera trongar buksur. Tær vóru orangsjulittar á høgri frambrók og turkis á vinstru, meðan bak-brøkrurnar vóru øvugt littar. Mamma var um at sálást, tí slíkt kundi ein ikki fara í dans í, og appelleraði til pappa um hjálp.

Men hann visti sum var, at forboð dugdu ikki og segði:

"Skal eg siga mína mein-ing, eru hasar buksurnar andskrámiliga ljótar, men torir tú í tær í dans, so taki eg hattin av fyri tær"

Bergur fekk eina grumma lagnu í dansinum, tí onkur fekk gott tak í hetta langa hárið og dragsaði hann tvørtur um klubbagólvið.

Politisk sambond

Samferðsluviðurskiptini vóru ógvuliga lítið útbýgd fram til sektiðini, tí fórt tú millum bygdir við Smirlu, Mjølkaáttinum ella gekk yvir fjøll. Hetta gjørdi, at nógvir álitismenn floksins vóru nógv hjá okkum, og summir gistu stytri ella longri.

Hetta gjørdi, at vit komu at kenna nógvar partamenn aðrastaðni frá og politiska prátið gekk uppá lívið, mest í dagligstovuni, tann stovan, ein gekk beint innar í frá úthurðini.

Pappa skapti sær á henda hátt eitt álitismannanet, sum gagnligt var, tí organisati-onin - floksskipanin - var veik og lítið útbýgd tá. Hetta kom m.a. mærligóða so seint sum í 70'ánum, tá mangir teirra, sum Dam hevði neyvt sambandi við, tóku meg til sín, og av sín-um eintingum góvu góð ráð og viðmerkingar til kjakið, sum tá ígjøgnum útvarpið rakk skjótari og longri út í samfelagið.

Partar av hesi skipan blivu uppbygdir við stóði í teirru stóru familjuni.

Fyri okkum, sum ídag aldri hava eina løtu tøka og nærum ongantíð vitja skyld-fólk og vinir, er tað ófatu-ligt, at ein so sterkt upptikin maður, sum P.M.Dam, kundi geva sær tíð til at við-lfkahalda øll hesi sambond.

Var hann heima bara nakrar dagar, so vitjaði hann í mongum heimum m.a. tey, har avvarandi av Fylking og Fiskepigernes Fagforening búði, men eisini hjá mong-um partafólklum og vinum.

Tann serliga rutan byrjaði ofta á Trøðini hjá Jens í Skorti, síðani á Brekkunum, í Skorti, hjá Agnas, á Tang-anum, hjá Hjalgrím og Fíu, í nøkur ár Martin Joensen og Linu, hjá Honnu á Mýru. Hetta vóru við mínum aln-amáti langir gongutúrar.

Meðan Dam so var inni, t. d. á Brekkunum vitjaði mong inn at práta ella lurta.

Aðrir túrar gingu út undir Skorðar, har nógvir parta-menn búðu, ja sjálvt niðan í fólkaloksháborgina á Hamri, tí har búði Dánjal í Gerðinum, upp aftur aðrar túrar mong hús í Valinum.

Hesar túrar fór hatturin av óteljandi ferðir, ja vit plagdu at flenna at, at tá dunnumar nikkaðu fram við vegnum, fór hatturin automatiskt av sum svar, tí hann var al-ofast í djúpari og sterkari samrøðu við onkran, hann fylgdist við.

Slíka gongd hevði hann eisini í tey ávisu húsini í Havn, har hann fekk vent sín um hugskotum og talað fyri nýggjum útbyggingar-ætlanum, sum altíð vóru fleiri í huga.

Áhaldandi agitátión

Petur Mohr Dam var ein ótrúliga óin agitator. Ikki á ein ágangandi og indoktri-nerandi hátt. Men í tí dulda ávirkaði hetta, tí tóku so mong av hansara skúla-næmingum undir við polit-isku hugsjónum hansara.

Tey tóknligu amboðini vóru fá til slíka agitátión, ongar teldur, men heldur ikki fotokopiering ella dupli-ikatorar.

Tí strongdi hann skrivimaskinuna við 13-14 gjøgnumsløgum hóast bert 9 tey fyrstu vóru væl nýtandi.

Tey politisku brøvini og skrivini blivu soleiðis send til álitismenn út um landið, og skuldi fleiri gjøgnumsløg nýtast, mátti skrivast fleiri ferðir, og vóru ung-fólk sum dugdu væl at skriva uppá maskinu, var hann sera fegin - og framligur - til at fáa tey at skriva. Her hugsi eg serliga um Jákup Lindenskov og Hans Hendrik Strøm, men eisini mong onnur t.d. starvsfólk-íð á kommunuskrivstovuni Anna, Poul Øster og Jaspur. Hinvegin skrivaði P. M. Dam so túsundir av brøvum fyri onnur.

Álitismennirnir bóru boð-ini frá Dam víðari, og hetta skapti tjak úti um landið.

Indoktrinering?

Eg kendi ongantíð eina til-vitaða indoktrinering fyri sosialismuni, men vit finga náttúrliga at vita hvat var uppi, hvussu gekst við teim-um ymsu projektunum sum

AT - Flakavirkinum - Koli-num - Hvítanesi - Arup o. s. fr. og teim mongu sosialu ábótunum og lóggávu annars, sum hann samráddist við partamenn í Danmark og øðrum londum um.

Tey 21 árini, eg var burt-ur, fekk eg hvønn Tjaldurs-fart bræv um øll viðurski-ftini hjá familjuni, men ofta við onkrum ókommenterað-um politiskum máli ella virkisætlan.

So helst hevur hann ynskt, at eg skuldi hava poli-tiskan førning um brúk bleiv fyri tí, men eg haldi ongantíð hann beinleiðis nevndi, at eg skuldi spæla ein politiskan leiklut. Kanska tí hetta umhvørvi kundi vera nokk so beiskt.

At so var sannaðu vit skjótt sum børn, men vit treiskaðust móti ágangi og lærdu at sletta tað av okk-um.

Petur Mohr Dam hevði eina ótrúliga arbeiðsorku: Túsundir av brøvum, nóg fundarvirkssemi saman við starvsfólki og umboðum í kommununi, AT, Fylking, Fiskepigerne o.s.fr. Minnst mangan hvussu Hans Hendrik varð spentur fyri, bæði meðan pappa var burturi, og tá hann var heima.

Hvussu hesi fólk hava kent seg, veit eg ikki, men mær kom tað fyri, at hann bant alt saman í eitt net, familjuna, vinfólk, samar-beiðsmenn og kvinnur, starvsfólk har hann virkaði og sjálvandi partamenn um alt landið.

Avrikið 1959-63

Ikki fyrr enn 60 ára gamalur kom P. M. Dam í landsins hægsta politiska starv, men umsitingin í Tinganesi var veik og lítið útbýgd. Tá komu hansara arbeiðsevni til sín rætt. Tí frá 1959 til 1963 svaraði hann persón-liga hvørjum einasta brævi við lítlafrásøgn um, hvagar málið var sent til viðgerð-ar og nær avgerð kundi væntast.

Tað var eisini ótrúligt hvat kundi skapast og bleiv skapt hetta fyra ára skeið.

Tað kom okkum fyri, at hann evnaði eini 3-4 ting ísenn. Skriva, lurta, tala í telefon, durva sekundir ella eitt minut, men kortini svara ella leggja uppí prátið, sum var innandura.

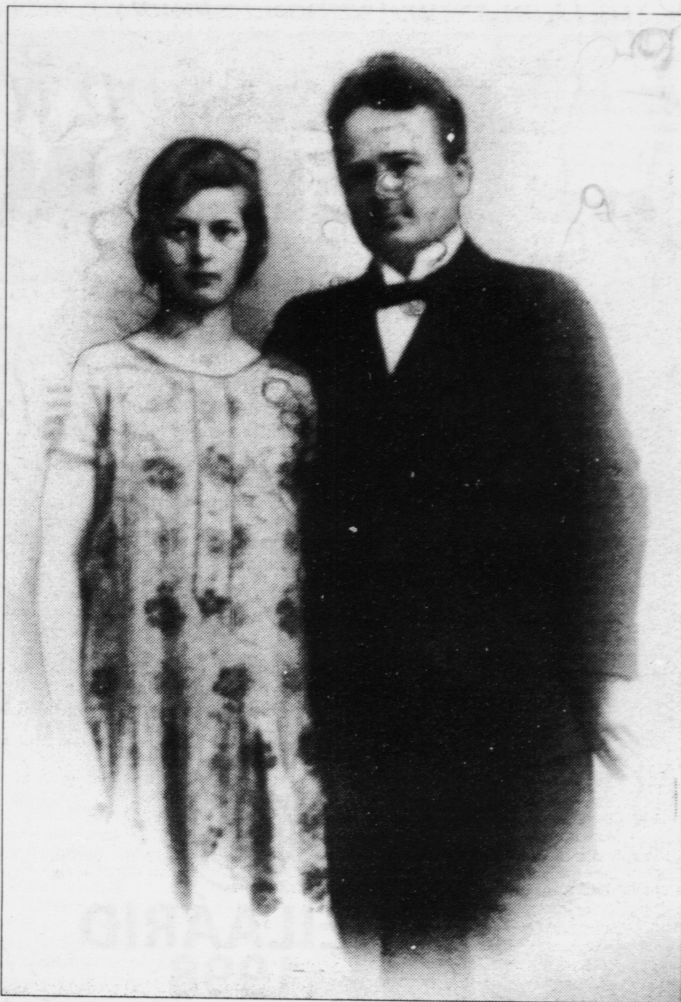
Alt tóktist hann hava tíð til, sjálvt at tala við heilt ung fólk, sum tímdu at lurta, vóru tikin í sama álvara.

Mótstøða - Vónbrot - Nýggi áttak

Skal enda við at minna á, at Petur Mohr Dam vóru nógv vónbrot fyri.

Mótstøðan var hørð og ágangurin ræðuligur. Verk-ætlanir brustu og virki, fing-ini á fótur við bit og slit, fóru av knóranum. Í 29 ár av hansara 40 tingárum sat flokkurin í andstøðu, men kortini haldi eg nógv stend-ur eftir sum politiskur varð-ar.

Tí hann fall ongantíð í fátt. Kundi kennast tyngdur stutta tíð, men var so aftur í virki fyri nýggjum hugskot-um og ætlanum, t.d. haldi eg, at hann sama dag sum



Ragnhild og Petur Mohr Dam giftararíð 1930

gjørt var av, at AT ikki skuldi fáa stuðul, fór undir nýggja arbeiðsskapandi ætlan.

Bert eitt bræv havi eg funnið, har hann tosar um at leggja frá sær, og tað er aftaná eina órættvísa skuld-seting frá partamanni, sum ikki kundi taka undir við

eini tungari politiskari semju, sum neyðug var í-millum Javnaðarflokkin, Sjálvstýrisflokkin og Sam-bandsflokkin.

Har verjir hann sína støðu, men sigur, at tað lætt-sasta var um hann legði frá sær.

Tað gjørdi hann tó ikki,

og teir báðir gjørdist væl aftur seinni. Hann legði ikki frá sær, men kroppurin - hylstrið.

Seinastu orðini, hann segði, vóru:

» — Eg havi gjørt mítt besta — Eg elski tykkum øll.«



Øll børnini, verðtúrur og versynir. Innfeld sæst Durita, Aftanfyrir úthurðin, sum Atli Dam nevni í røðuni